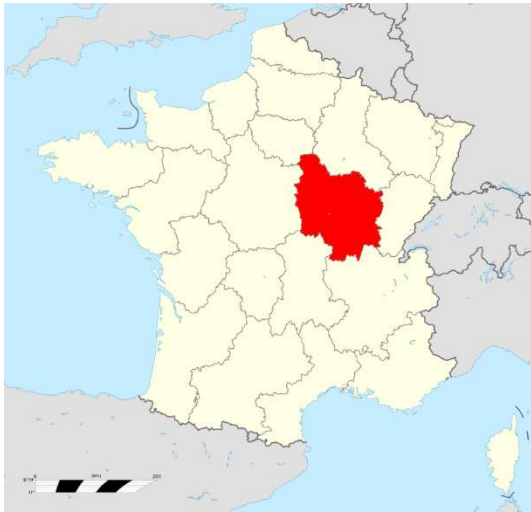

Bernardus van Clairvaux

Bourgondië
(regio in Frankrijk)

Bernardus werd geboren in 1090 in Bourgondië (Frankrijk). Zijn ouders waren welgesteld en bezaten een kasteel. Zij lieten Bernardus studeren. Zo kwam hij al vroeg in aanraking met de bijbel en met theologische boeken. Na de dood van zijn geliefde moeder was hij een paar jaar zoekend, maar op 21-jarige leeftijd wilde hij beslist monnik worden.

In die tijd was er net een nieuwe kloosterorde ontstaan: de cisterciënzers. Dat waren monniken die nog steeds uitgingen van de eeuwenoude kloosterregel van de heilige Benedictus, maar die kloosterregel strenger wilden naleven. Die kloosterregel van Benedictus was in de middeleeuwen de beroemdste leefregel voor monniken, maar die regel werd in de Franse kloosters van de benedictijnen steeds slechter nageleefd. Daarom had een groep monniken een nieuw klooster gesticht in de plaats Cîteaux in Bourgondië. De Latijnse naam voor Cîteaux was Cistercium en zo werden de monniken van dat nieuwe klooster cisterciënzers genoemd.

In dat strengere klooster trad Bernardus in als 21-jarige. Zijn kloosterroeping werkte zo aanstekelijk dat bijna al zijn broers, een oom, neven en vrienden hem naar het klooster volgden. Rond Pasen 1112 meldden deze dertig jonge Bourgondische edellieden zich bij de abdij van Cîteaux (Cistercium).

In dat klooster was Bernardus één jaar novice (een kloosterling in zijn proeftijd) en twee jaar gewoon monnik. Na die drie jaar kreeg hij al de opdracht om een derde dochterhuis van Cîteaux te stichten. Dat derde dochterhuis werd het klooster in Clairvaux. Dat klooster lag in een helder dal van een rivier. De naam Clairvaux komt van *claire vallée* of *clara vallis* (vallei van licht).

Als monnik wilde Bernardus terugkeren tot het oorspronkelijke zuivere ideaal van de benedictijnen: *ora et labora* (bid en werk). Volgens hem kan een mens de hoogverheven God alleen benaderen langs de weg van de liefde en van de nederigheid, in het besef van de eigen kleinheid. Die weg naar beneden (naar de eigen kleinheid) voert juist omhoog naar God.

Bernardus was een mysticus, dat wil zeggen hij streefde hartstochtelijk naar een innige ('mystieke') vereniging met God en naar een direct inzicht dat God Licht is. De inrichting van zijn kloosters was dan ook sober. Alleen in het witte licht, zonder afbeeldingen, zonder kleur (zoals in Clairvaux) kan een monnik volgens Bernardus in contact komen met God. De rest is afleiding of verleiding.

Het geloof van Bernardus was sterk gericht op Christus, de goddelijke bruidegom die zich aan de mens heeft overgegeven. Bernardus was ervan overtuigd dat de ziel tijdens het

aardse leven steeds verder naar de volmaaktheid toe kan groeien. Dat kan door gebed, Bijbellezing en versterving (onthechting van eten, drinken en andere genoegens).

Bernardus had een grote verering voor Maria en stimuleerde die verering. 'Over Maria nooit genoeg' was zijn leus. Hij bevorderde een persoonlijke geloofsbeleving, waarin de emotie een duidelijke rol mocht spelen, in tegenstelling tot een meer verstandelijke manier van geloven. Zijn leraren waren niet de filosofen maar de apostelen. "De apostelen hebben mij geleerd te leven. En geloof mij, dit is geen geringe kennis."

Het klooster in Clairvaux groeide uit tot een gemeenschap van 700 monniken. Vanuit Clairvaux werden liefst zo'n 160 nieuwe dochterkloosters gesticht. Bernardus bleef abt in Clairvaux tot zijn dood in 1153. Vandaar zijn naam 'Bernardus van Clairvaux'.

Bernardus had voortdurend de heiligheid van de Katholieke Kerk voor ogen. De Kerk was immers de Bruid van Christus. Vandaar dat het Bernardus ook zo stak dat zoveel gewijde dienaren van de Kerk in zonde leefden. Daarom legde hij zich erop toe de discipline onder de geestelijken te herstellen.

Bernardus was abt, maar leidde ook een druk leven als prediker, schrijver en denker. Hij was in alles een vurig mens: in zijn gebed, in zijn sobere en strenge manier van leven, in zijn preken en in zijn leiderschap. Hij verlangde naar stilte en afzondering, maar straalde zoveel gezag uit dat hij betrokken raakte bij kerkelijke en politieke kwesties. Zo reisde hij Europa door om ketterijen te bestrijden, op verzoek van de paus de tweede kruistocht te prediken, paus en bisschoppen te adviseren en wereldlijke heersers te vermanen. Hij speelde als vredesapostel een belangrijke rol bij conflicten tussen koningen en pausen. Hij gaf geestelijke leiding aan Hildegard van Bingen, die haar visioenen aan hem voorlegde. Zo werd de man die de wereld had ontvlucht, een invloedrijke figuur in die wereld. Hij liet 350 preken na, meer dan 500 brieven en een aantal verhandelingen.

Bernardus werd al twintig jaar na zijn dood heiligverklaard (in 1174) en in 1830 werd hij uitgeroepen tot kerkleraar. De feestdag van de H. Bernardus is op 20 augustus, zijn sterfdag. De sterfdag van een heilige is zijn / haar geboortedag in de hemel.

Bernardus wordt vaak afgebeeld met een kruis, of met een witte hond aan zijn voeten. Dit is een verwijzing naar zijn bijnaam 'Gods waakhond', die hij al tijdens zijn leven kreeg. Een mijter op de grond verwijst naar zijn weigering om bisschop te worden.

Zijn Maria-gebed 'Memorare'

Bernardus is vermoedelijk de schrijver van het Maria-gebed Memorare ('Gedenk'). Dit gebed luidt:

*Gedenk, o allermildste Maagd Maria,
dat het nog nooit gehoord is,
dat iemand die tot U zijn toevlucht nam,
die om Uw hulp kwam smeken
en om Uw bijstand vroeg,
door U in de steek werd gelaten.
Gesterkt door dat vertrouwen kom ik tot U,
o Maagd der Maagden,
en kniel hier voor U in mijn armzaligheid en zonde.
O, Moeder van het Woord, versmaad mijn woorden niet,
maar luister genadig en wil mij verhoren.
Amen.*

Sint Bernardus
(Catharijneconvent)

de krul van de abstaf van Sint
Bernardus (Catharijneconvent)

stempel van de voormalige
Sint Bernarduskerk

icoon van Bernardus door Madeleine Bogaerts

Hans Harmsen